Wie Was.....? nr. 14
Coenraad Kerbert

Waarschijnlijk waren Eli Heimans en Jac.P. Thijsse met het populariseren van de natuurstudie niet ver gekomen als zij niet in een vroeg stadium steun hadden gekregen van Artisdirecteur Coenraad Kerbert. Deze bioloog was een van de eersten die de betekenis van Heimans en Thijsse inzag en hun werk stimuleerde. Thijsse schreef hierover: "Van het begin af aan was hij onze trouwe bondgenoot; hij zag in ons een schakel tusschen de wetenschap en de geleerden aan den eenen kant en de kinderen en eenvoudigen aan den anderen. Artis werd het middelpunt van de beweging voor de popularisatie van de natuurlijke historie in Nederland."

Coenraad Kerbert werd op 24 januari 1849 geboren te Monnikendam als zoon van een predikant. Hij studeerde onder meer in Amsterdam en promoveerde in Leipzig op een zoölogisch onderwerp. Hij begon zijn carrière in 1877 als assistent aan de Universiteit van Amsterdam, en was ook leraar plant- en dierkunde aan de hoofdstedelijke Kweekschool. Hier leerde hij Thijsse kennen die in 1879 aan de opleiding tot onderwijzer begon. Kerbert nam hem mee op excursie naar de Zuiderzeedijk en dat vormde het begin van een levenslange vriendschap.

Begin jaren 1880 kwam Kerbert in dienst van het Genootschap Natura Artis Magistra waar hij in 1890 werd aangesteld als directeur. Onder zijn leiding nam de betekenis en het aanzien van de Amsterdamse dierentuin aanzienlijk toe. Artis werd in toenemende mate opengesteld voor het publiek en er verrezen tal van nieuwe dierenverblijven. Kerbert versterkte de band tussen het genootschap en de universiteit en stimuleerde het wetenschappelijk onderzoek in de tuin.

Toen Thijsse, eind 1893, samen met Heimans het plan opvatte om een serie populairwetenschappelijke boekjes te gaan schrijven, stapten zij eerst voor advies naar Kerbert. Deze stelde de verzamelingen en de bibliotheek van Artis ter beschikking en moedigde hen aan verder te gaan. Hij bracht de beide amateurbiologen ook in contact met Paul Steenhuizen, de preparateur en fotograaf van Artis, met wie Heimans en Thijsse goed bevriend raakten. Het preparateurshuisje van Steenhuizen werd al gauw een ontmoetingspunt waar behalve dit tweetal ook andere natuurliefhebbers samenkwamen en waar plannen werden gesmeed voor de oprichting van organisaties.

Geleidelijk aan raakten ook andere Amsterdamse geleerden, zoals Hugo de Vries, Max Weber en J.Th. Oudemans, bij de activiteiten van Heimans en Thijsse betrokken, maar Kerbert bleef een van hun belangrijkste steunpilaren. Hij stelde de zalen van Artis open voor lezingen en (oprichtings)vergaderingen van onder meer de Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, de Nederlandse Ornithologische Vereniging en de Vereniging Natuurmonumenten. Dankzij Kerbert werd de Amsterdamse Plantage het middelpunt van de opkomende natuurbeweging.

Na de dood van Eli Heimans, in 1914, droeg Kerbert er toe bij dat zijn naam niet in de vergetelheid raakte. Kerbert zat in het bestuur van de in 1916 opgerichte Heimans Stichting en stelde begin jaren 1920 een ruimte in het Aquariumgebouw ter beschikking voor het maken van het Heimans Diorama. Bij de opening van dit diorama, in 1926, hield Kerbert een toespraak waarin hij Heimans omschreef als 'een der uitnemende voorloopers van de populariseering der plant- en dierkunde in ons vaderland.'

Kerbert overleed te Amsterdam op 8 september 1927, kort nadat hij zijn functie als directeur had overgedragen aan A.L.J. Sunier.

Marga Coesèl

Bronnen o.a.: Jac.P. Thijsse. Dr. C. Kerbert De Groene Amsterdammer 17-9-1927; idem in De Levende Natuur 32 (1928) 161-162; P. Smit. 1988. Artis. Een Amsterdamse tuin.

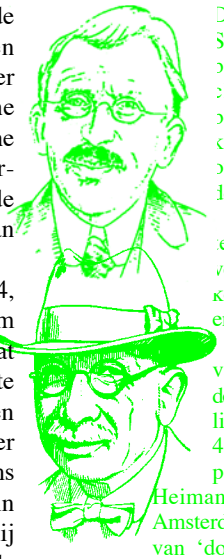

De Heimans en Thijsse Stichting beheert een bibliotheek en een archief met materiaal betreffende de ontwikkeling in het denken over en het omgaan met de natuur.

Activiteiten op deze terreinen worden bevorderd door o.m het toekennen van de Heimans en Thijsse Prijs.

Men kan donateur van de Stichting worden door EUR 15,- (instellingen minimaal EUR 45,-) over te maken op postgiro 3831069 t.n.v. Heimans en Thijsse Stichting, Amsterdam, onder vermelding van 'donatie'. Men ontvangt dan de Nieuwsbrief en uitnodigingen voor manifestaties.

Postadres
Postbus 20123
1000 HC Amsterdam

Website
www.heimansenthijssestichting.nl

Secretariaat, Bibliotheek en Archief
Hugo de Vries-Centrum
Plantage Middenlaan 2c
1018 DD Amsterdam
tel. 020 5300297
Bibliotheek en archief zijn toegankelijk op dinsdag en vrijdag van 10.00 - 16.30 en op afspraak.

Dagelijks Bestuur
M.G. Schouten, voorzitter
tel. 030 2369258
mg.schouten@worldonline.nl
P.J. Roos, secretaris
tel. 020 4963098
rooskra@xs4all.nl
H. Bunte, penningmeester
tel. 020 6228115
h.bunte@ivn.nl
A.L. Spaans, secr. Heimans en Thijsse Steunfonds
tel. 026 4423748
a.l.spaans@planet.nl
J.T de Smidt, Commissie voor de Collecties
tel. 020 6235114
jt.de.smidt@hetnet.nl
P.J. Schroevers, Commissie Activiteiten en Prijzen
tel. 030 2310312
p.schroevers@zonnet.nl
E. van der Maarel
tel. 0561 430760
eddy.arteco@planet.nl

Bibliotheek
R. van Hees
tel. 020 6228115
heimans-en-thijsse-st@planet.nl

Eindredactie Nieuwsbrief
E. van der Maarel
tel. 0561 430760
eddy.arteco@planet.nl

Heimans en Thijsse Stichting

De Nieuwsbrief komt mede tot stand dankzij sponsoring van uitgeverij Opulus Press.